

Sygn. akt V U 101/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2013 r.

Sąd Okręgowy w Opolu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Witold Kozłowski
Protokolant:	st.sekr.sądowy Ewa Polewka

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2013 r. w Opolu

sprawy P. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o zwrot nienależnie pobranej renty rodzinnej

na skutek odwołania wnioskodawczyni

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 13 listopada 2012 roku

nr (...)- (...)

I. Oddała odwołanie.

II. Zasądza od wnioskodawczyni P. K. na rzecz strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kwotę 60 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Na oryginale właściwy podpis

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni P. K. w odwołaniu od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. dnia 13.11.2012r. wniosła o jej zmianę poprzez uchylene obowiazku zapłaty kwoty 6.428,07zł . W uzasadnieniu odwołania podkreśliła, iż decyzja organu rentowego jest błędna albowiem nieprawidłowo dokonano ustaleń odnośnie okresu pobierania nauki . Błędne jest stanowisko , iż do zaprzestania pobierania nauki doszło w dacie 1.05.2012r. ze względu na ostatnią obecność na zajęciach odnotowaną 21.04.2012r. W ocenie odwołującej się decydujące znaczenie ma wykreślenie z listy słuchaczy Policealnej Szkoły Administracji w O. co nastąpiło z dniem 6.07.2012r. i wtedy dopiero doszło do zaprzestania pobierania nauki. Taki pogląd został wyrażony również w wyrokach Sądu Apelacyjnego w Katowicach wydanym w sprawie IIIAUa (...) oraz Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17.03.2005r. wydanym w sprawie IIIAUa (...). Dodatkowo podkreślono, iż strona pozwana w dniu 12.09.2012r. przyznała wnioskodawczyni rentę rodzinną na okres od 1.09.- 31.10.2012r. w związku z przedstawieniem decyzji o przyjęciu na studia na Uniwersytecie (...).

Strona pozwana Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. domagała się oddalenia odwołania i zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego zarzucając, iż zaskarżona decyzja jest zgodna z art. 138 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W szczególności wnioskodawczyni pobierała rentę rodzinną przyznaną na okres od 1.04.2012r. do 31.08.2012r. na podstawie zaświadczenia szkolnego wskazującego, iż jest słuchaczem I semestru szkoły policealnej. W decyzji tej została pouczone o konieczności zawiadomienia organu rentowego o okolicznościach powodujących ustanie prawa do renty, w tym zaprzestanie nauki w szkole. Wobec faktu, że we wrześniu 2012r. wnioskodawczyni złożyła oświadczenie o zamiarze podjęcia nauki na Uniwersytecie (...), a w marcu 2012r. wpłynęła informacja o podjęciu przez wnioskodawczynię pracy na podstawie umowy zlecenia, to organ rentowy dokonał nowych ustaleń. Z tych ustaleń wynikało, że wnioskodawczyni została skreślona z listy uczniów Szkoły Administracji Ż. z dniem 6.07.2012r. biorąc udział w zajęciach jedynie do dnia 21.04.2012r. W takiej sytuacji została ona zobowiązana do zwrotu świadczenia za okres od 1.05.2012r. do 30.09.2012r. przy zastosowaniu interpretacji prawa wyrażonej w wyroku Sądu Najwyższego z 5.07.2012r. wydanym w sprawie I UK 65/12, gdzie SN stwierdził, że rena rodzinna przysługuje dziecku do ukończenia nauki w szkole. Określenie „nauka w szkole„ oznacza faktyczny udział w zajęciach i podejmowanie starań do ukończenia edukacji. Nie dochodzi do pobierania nauki, gdy uczeń nic nie robi, a status ucznia uzyskał na skutek samego zapisania się do szkoły.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

Wnioskodawczyni P. K. ur. (...) poczynając od 3.09.2005r. była uprawniona do renty rodzinnej po zmarłej M. K.. Renta była przyznawana kolejnymi decyzjami organu rentowego na okresy trwania nauki w szkole podstawowej oraz liceum ogólnokształcącym wynikające z przedkładanych zaświadczeń szkolnych. Początkowo renta była wypłacana do rąk ojca wnioskodawczyni J. K.. Decyzją z 24.02.2010r. doręczoną wnioskodawczyni przyznano jej ponownie prawo do renty rodzinnej na okres do 31.08.2011r. w związku z kontynuacją nauki w liceum ogólnokształcącym. Decyzja zawierała pouczenie, iż renta rodzinna przysługuje pod warunkiem kontynuowania nauki w szkole, a świadczeniobiorca jest zobowiązany do zawiadomienia o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły (uczelni). Jednocześnie zawarto w niej pouczenie, iż osoba która nienależnie pobrała świadczenie jest zobowiązana do jego zwrotu. Organ renty wskazał też, że nienależnie pobranym świadczeniem jest świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do wypłaty.

Dowód : akta emerytalne z decyzjami pouczeniami z pkt IV i VIII

Decyzją z dnia 17.08.2011r. organ rentowy wstrzymał wypłatę renty rodzinnej dla wnioskodawczyni poczynając od 1.09.2011r., następnie wobec przedłożenia decyzji o przyjęciu na studia na (...) (...) wznowił wypłatę renty rodzinnej w miesiącu wrześniu 2011r., a następnie decyzją z 12.10.2011r. wobec przedłożenia zaświadczenia o uzyskaniu statusu studenta Wydziału H.-Pedagogicznego wznowił wypłatę renty rodzinnej od 1.10.2011r. na okres do 30.09.2014r. zobowiązując wnioskodawczynię do podania okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do renty rodzinnej. W dniu 7.03.2012r. wnioskodawczyni przedłożyła zaświadczenie, iż jest słuchaczem I semestru Policealnej Szkoły (...) w której nauka trwa III semestry i ma skończyć się w czerwcu 2013r. Z dniem 16.03.2012r. wnioskodawczyni została skreślona z listy studentów (...) z powodu braku zaliczenia i semestru studiów licencjackich. Informację o powyższym udzielił uniwersytet na żądanie organu rentowego.

Dowód : decyzja ZUS karta 68, zaświadczenie karta 70-74

Decyzją z dnia 26.03.2012r. strona pozwana dokonała zmiany okresu pobierania renty rodzinnej i przyznała ją poczynając od 1.04.2012r. na okres do 31.08.2012r. Decyzja ta w pkt IV i pkt XII zawierała pouczenie o warunkach uprawniających do pobierania renty rodzinnej i konieczności jej zwrotu w przypadku zaistnienia przesłanek do utraty prawa. Pouczenie wyraźnie wskazywało, że warunkiem pobierania renty rodzinnej jest kontynuowanie nauki, a osoba uprawniona jest zobowiązana do zawiadomienia o każdorazowym zaprzestaniu uczęszczania do szkoły.

Dowód: decyzja karta 79

Z dniem 13.03.2012r. wnioskodawczyni została zatrudniona w firmie (...) sp. z o.o. na umowę zlecenia i pracowała przy rozlewaniu środków chemicznych codziennie przez 8 godzin, w niektóre soboty i niedziele do sierpnia 2012r.

Dowód : informacja o podjęciu zatrudnienia, zeznania wnioskodawczyni.

Wnioskodawczyni będąc słuchaczką szkoły policealnej na kierunku technik BHP miała obowiązek uczestniczenia w zajęciach przewidzianych w planie , których termin został wyznaczony w dniach 17.03., 31.03., 21-22.04., 5-6.05., 19-20.05. oraz 2-3.06. i 24.06.2012r. Statut szkoły przewidywał obowiązek uczestniczenia w 50% zajęć oraz złożenie prac kontrolnych, które warunkowały dopuszczenie do egzaminów semestralnych. Wnioskodawczyni wzięła udział w jednych zajęciach w dniu 21.04.2012r. , nie złożyła żadnej pracy kontrolnej i w związku z tym nie została dopuszczona do egzaminów semestralnych. uchwała rady pedagogicznej SzkołyŻ. została skreślona z listy słuchaczy z dniem 6.07.2012r. Uchwałę odebrała osobiście.

Dowód: informacja szkoły karta 19 ze statutem karta 20-22

W dniu 7.09.2012r. P. K. złożyła ponowny wniosek o warunkową wypłatę renty rodzinnej w miesiącu wrześniu i październiku w związku z zamiarem podjęcia nauki na Uniwersytecie (...) z dniem 1.10.2012r. Decyzją z 12.09.2012r. strona pozwana wznowiła wypłatę renty rodzinnej na rzecz wnioskodawczyni na okres od 1.09 do 31.10.2012r. ustalając jej wysokość na kwotę 1237zł brutto . Dnia 28.09.2012r. organ rentowy otrzymał informację o skreśleniu wnioskodawczyni z listy słuchaczy Policealnej Szkoły Administracji Ż. z dniem 6.07.2012r. Z dniem 1.10.2012r. wnioskodawczyni podjęła naukę na studiach stacjonarnych I stopnia 3-letnich na Wydziale H.-Pedagogicznym (...). Odpowiednie zaświadczenie przedłożyła 3.10.2012r. W związku z powyższym organ rentowy wydał kolejną decyzję i zmienił okres wypłaty renty rodzinnej dla wnioskodawczyni ustalając go w przedziale od 1.10.2012r. do 30.09.2013r.

Dowód : akta rentowe z decyzjami i informacjami o uczęszczaniu do szkoły.

W okresie od 1.05.2012r. do 30.09.2012r. wnioskodawczyni pobrała rentę rodzinną w wysokości łącznej 6.185,30 zł (brutto) . Decyzją z 13.11.2012r. strona pozwana zobowiązała wnioskodawczynię do zwrot nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1.05.2012r. do 30.09.2012r. w kwocie 6.185,30zł z odsetkami liczonymi od 26.05.2012r.

Dowód: akta rentowe karta 112 - fakty bezsporne.

Decyzję powyższą wnioskodawczyni odebrała 19.11.2012r.

Sąd zważył co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 138 ust. 1-3 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U.09.153.1227) osoba, która nienależnie pobrała świadczenie zobowiązania jest do jego zwrotu.

Za nienależnie pobrane świadczenie uważa się:

- świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia, albo wstrzymanie wypłaty świadczenia w całości lub części jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do jego pobierania,
- świadczenie przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie.

Jak wynika z treści art. 68 cyt. ustawy dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

1) do ukończenia 16 lat;

2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo

3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Wykładni tego przepisu dokonał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5.07.2012r. w sprawie I UK 65/12 (patrz strona internetowa SN z aktualnym orzecznictwem), w którym to wyroku uznał, że renta rodzinna przysługuje dziecku do ukończenia nauki w szkole co oznacza, że nie wystarczy sam formalny zapis i status ucznia (słuchacza w szkole). Przy czym istotna jest przesłanka materialna świadczenia, gdyż funkcją renty rodzinnej jest zapewnienie świadczenia, gdy dziecko uczy się, zatem nie wystarczy sam tylko formalny status ucznia. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu podkreślił, że renta rodzinna przysługuje dzieciom do ukończenia 16-go roku życia bez wyraźnie zastrzeżonego w ustawie warunku nauki w szkole. Natomiast z chwilą przekroczenia 16 lat życia renta przysługuje „do ukończenia nauki w szkole”, nie dłużej niż do osiągnięcia 25 lat życia, co oznacza, że chodzi o kontynuowanie nauki i podejmowanie określonych starań w roli ucznia zmierzających do zakończenia nauki. Nauka słownikowo oznacza uczenie się, kształcenie się, kształcenie kogoś. W takiej sytuacji trudno mówić o pobieraniu nauki, gdy uczeń nic nie robi, a status ucznia ma tylko z samego zapisania się do szkoły. Dodatkowo Sąd Najwyższy podkreślił, że nie jest dopuszczalna liberalna wykładnia art. 69 bowiem Fundusz Ubezpieczenia Społecznego u swych podstaw oparty jest na określonej solidarności ubezpieczonych, a funkcją renty rodzinnej jest zapewnienie środków dla osób, które pobierają naukę.

Sąd Okręgowy powyższe poglądy w całości akceptuje zwłaszcza, że stan faktyczny w sprawie rozstrzyganej przez Sąd Najwyższy był bardzo zbliżony do sytuacji wnioskodawczynie. Odwoływanie się przez wnioskodawczynię do innych orzeczeń Sądów Apelacyjnych, w których za wystarczający do pobierania renty uznano sam status ucznia jest nieuzasadnione bowiem orzeczenia te zapadły w innym stanie faktycznym i nie są wiążące dla Sądu w niniejszej sprawie.

Wnioskodawczynie uzyskała prawo do renty rodzinnej na kolejny okres poczynając od 1.10.2011r. do 30.09.2014r. w związku z podjęciem studiów na Uniwersytecie (...) w systemie niestacjonarnym. Z dniem 16.03.2012r. została ona jednak skreślona z listy studentów uzyskując wcześniej, bo z dniem 28.02.2012r. status ucznia w Policealnej Szkole Ż., gdzie przewidywany termin zakończenia nauki został ustalony na czerwiec 2013r. W takiej sytuacji zaistniały przesłanki formalne do przyznania jej prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce na okres od 1.04.2012r. do zakończenia roku szkolnego tj. 31.08.2012r. Jak wynika jednak ze statutu szkoły i informacji szkoły warunkiem ukończenia I semestru był udział w 50% zajęć szkolnych odbywanych w wyznaczonych terminach sobotnio-niedzielnymi, sporządzenie pracy kontrolnej oraz zdaniem egzaminów semestralnych. Pierwsze zajęcia odbywały się 17 i 31.03.2012r. a ostatnie 24.06.2012r. Wnioskodawczynie wzięła udział tylko w jednych zajęciach w dniu 21.04.2012r., nie sporządziła żadnej pracy kontrolnej, a w marcu podjęła stałe zatrudnienie na umowę zlecenia świadcząc pracę codziennie, również w niektóre soboty i niedziele. Jak sama oświadczyła, już po pierwszych zajęciach w których brała udział uznała, że wybrany kierunek (technik bhp) nie jest dla niej odpowiedni. W takiej sytuacji należało uznać, że wnioskodawczynie uzyskała status ucznia jedynie ze względów formalnych celem uzyskania decyzji przyznającej prawo do renty rodzinnej. Co najmniej od marca 2012r. kiedy to podjęła zatrudnienie nie zamierzała kontynuować nauki, pisać prac zaliczeniowych i zdawać egzaminów. Tym samym nie można było przyjąć, że wnioskodawczynie pobierała naukę w szkole i uznać ją za osobę kształcąca się, skoro nie wykonywała podstawowych obowiązków ucznia szkoły policealnej. Formalnie status ucznia utraciła z dniem 6.07.2012r. kiedy to skreślono ją z listy słuchaczy Uchwałą Rady Pedagogicznej. Również we wrześniu 2012r. wnioskodawczynie nie pobierała nauki bowiem i w znaczeniu formalnych i materialnym nie była już uczniem szkoły policealnej, a jej ponowna nauka na Uniwersytecie (...) miała rozpocząć się 1.10.2012r.

Powyższe okoliczności były bezsporne, wynikały z zeznań wnioskodawczynie, informacji Szkoły Ż. treści wniosku o rentę złożonego we wrześniu 2012r. i treści zaświadczenia (...) z 2.10.2012r. Skoro więc wnioskodawczynie w okresie od 1.05.2012r. do 30.09.2012r. nie pobierała nauki w rozumieniu wyżej wskazanego przepisu i wykładni Sądu Najwyższego zawartej w wyroku z 5.07.2012r. to nie spełniała warunków do przyznania jej prawa do renty rodzinnej. Jednocześnie była ona w każdej decyzji przyznającej rentę rodzinną w latach 2010-2012 pouczona, iż renta rodzinna przysługuje pod warunkiem „pobierania nauki w szkole”, jednocześnie zobowiązana była do zawiadamiania organu rentowego o zaprzestaniu nauki w szkole. Z pouczenia tego nie można było więc wysnuć wniosku, iż renta przysługuje tylko z tytułu uzyskania statusu ucznia do czasu skreślenia z listy uczniów. Wnioskodawczynie sama przyznała, iż wiedziała że może pobierać rentę tylko jeżeli kontynuuje naukę. W takiej sytuacji należało uznać, iż pobrana renta rodzinną za sporny okres była świadczeniem nienależnym i w związku z tym organ rentowy jest uprawniony do żądania zwrotu tego świadczenia za okres 5 miesięcy.

Nadto można również uznać, iż wypłata świadczenia za miesiąc wrzesień 2012r. nastąpiła na skutek wprowadzenia organu rentowego w błąd przez wnioskodawczynie bowiem oświadczyła ona do protokołu, iż wnosi o warunkową wypłatę świadczenia w związku z uzyskaniem statusu studenta (...). Z przedłożonego w październiku 2012r. zaświadczenia (...) wynika natomiast, że studentem została z dniem 1.10.2012r. kiedy to zaczyna się rok akademicki, co jest faktem powszechnie znanym. Wnioskodawczynie wiedziała, że została skreślona z listy uczniów szkoły policealnej z dniem 6.07.2012r. tym samym w żaden sposób nie mogła uznać, że jest uczniem we wrześniu 2012r. Sama wysokość świadczenia nienależnie pobranego nie była kwestionowana przez strony, podobnie jak sposób naliczania odsetek.

Ostatecznie więc Sąd Okręgowy uznał, że renta rodzinna wnioskodawczynie za okres wskazany w zaskarżonej decyzji była świadczeniem pobranym nienależnie i w związku z tym organ rentowy był uprawniony do wydania decyzji zobowiązującej do zwrotu takiego świadczenia w całości.

Mając powyższe rozważania na uwadze Sąd na zasadzie cytowanych przepisów i art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.